

CAPUT XXXVIII.

QUID PER MUNUS A MANU INTELLIGATUR.

1. *Primo loco ponitur pecunia.* — Non inquirimus quando munus a manu inducat rationem pretii, hoc enim ex dictis in capit. 36 petendum est; sed quid vel quale esse oporteat, ut, si pro spirituali reddatur, possit habere rationem pretii ad simoniam sufficientis. Primum ergo locum inter munera a manu tenet pecunia: nam ipsa est quæ in emptione propriissime rationem pretii habet, juxta § *Item pretium*, Instit. de Empt. et vend., ubi pretium in pecunia numerata consistere dicitur, non tamen semper requiritur numerata, quia promissa et conducta in rigore sufficit, § 1, Institut. eodem. Sic ergo in præsentia materia pecunia est primum (ut ita dicam) et detestabilius munus a manu, quod in simonia intervenire potest, juxta verbum Petri: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*; et capit. *Si quis præbendas*, 1, quæst. 3, et capit. 2, cum similibus, de Simon. Nec requiritur semper numerata, sed promissa sufficit, juxta capit. *Nobis* (ut ibi omnes notant), de Simon., et cap. *De hoc*, cap. *Cum essent*, cap. *Tua nos*, et similibus. Ubi omnis pactio et conditio pecuniæ ad simoniam sufficere dicitur, et est res per se clara; an vero pecunia numerata sit necessaria ad realem simoniam, infra dicitur.

2. *Pecunia quæcumque sufficit ad simoniam.* — Secundo addendum est, pecuniam in quacumque quantitate, etiam minima, sufficere ad rationem pretii simoniaci, si pro re spirituali detur. Hoc supra etiam diximus agentes de gravitate peccati simoniæ, ubi ostendimus, non solum non impediri malitiam simoniæ, verum etiam neque desinere esse gravem et mortalem propter pretii parvitatem. Quam sententiam docuit expresse Major, 4, d. 25, quæst. 7, concl. 7; et ibi Durandus, quæst. 4, num. 6; Palud., quæst. 5, num. 23; Gloss. ult., in cap. *Plerique*, 14, quæst. 3. Item Glos., in cap. *Ex tua*, de Simon., ubi etiam Panor., Felin. et alii; et Anton., 2 part., tit. 1, c. 5. Idem sentit Navar., in Manual., c. 23, num. 101, et consil. 52, de Simon. Quamvis enim interdum dubitare videatur, an hoc peccatum sit veniale ex parvitate pretii, tamen contrariam partem aperte probat, et distinctio qua ibi utitur quoad excommunicationem habere posset locum, quando aliquis per ignorantiam invincibilem putaret non esse mortale pecca-

tum, sed veniale, parvam quantitatem dare; tunc enim posset per ignorantiam excusari a culpa mortali; tamen vere et secundum se, quælibet quantitas sufficit ad gravem simoniam. Quod non parum confirmat dictum c. *Ex tua*, ubi clericus, qui sex tantum solidos pro sua præsentatione ad ordines dedit, perpetuo deponendus ab ordine, et in monasterium recludendus dicitur; quæ quantitas satis parva videtur, ut expositores ibi notant. Facit etiam capit. *Placuit*, 102, 1, quæst. 1, ibi: *Quia singuli tremissem exigere solent.* Item facit exemplum ex facto Esau: nam omnes supponunt tanquam certum, ex parte pretii fuisse sufficiens ad gravem simoniam, cum tamen satis vile fuerit. Idem supponit Hieronymus, Malach. 13 (et habetur in cap. *Judices*, 1, quæstione prima), de quarta parte sili inventa in manu pueri Saulis, quod illa fuerit sufficiens quantitas ad simoniam committendam; et ideo Samuelem defendit, quod vel illam non acceperit, vel non ut pretium, sed ut oblationem sanctuarii. Ratio vero est quam supra tetigimus, et tradit Navar., quia licet pecunia sit parva, irreverentia est magna: nam res spiritualis venalis efficitur: imo quo minori pretio datur, eo vilius aestimatur. Objici vero contra hoc solet cap. *Etsi quæstiones*, de Simonia. Sed illud supra est a nobis explicatum. Non enim dicitur ibi, parvam pecuniam non sufficere ad simoniam, si pro pretio detur; sed dicitur, quando datur parvum munus, et non constat datum esse pro pretio, tunc non præsumi tali intentione datum, præsertim quando aliæ circumstantiæ non juvant ad præsumptionem; loquitur ergo quoad præsumptionem in foro externo; hic vero de veritate, et de foro conscientie tractamus, et ita notarunt Glossæ allegatæ.

3. *Sub munere a manu comprehenduntur quævis res temporales pretio aestimabiles.* — Tertio, dicendum est sub hoc munere a manu comprehendendi omnes res temporales pretio aestimabiles, cujuscumque generis sint, id est, sive sint bona mobilia inanimata, sive se mobilia jura, seu census. Totum hoc constat ex jure: nam in capitulo *Totum*, 6, 1, quæstione prima, sic ait Augustinus: *Totum, quicquid homines possident in terra, omnia quorum domini sunt, pecunia vocatur, servus sit, vas, ager, arbor, pecus, quicquid horum est, pecunia dicitur.* Idemque supponitur in variis Decretis de Simon., cap. *Etsi quæstiones*, capit. *Tua nos*, capit. *In tantum*, ubi de equo, de vacca,

deque omnibus bonis sermo est: et in usura constat, si aliquid hujusmodi ultra sortem exigatur, ut dixit Ambrosius, lib. de Tobia, et habetur in capit. penultim., 14, quæstione tertia. Ratio vero est, quia secundum moralem aestimationem eadem deordinatio est in commutanda re spirituali pro re temporali pecunia aestimabili, quæ in rigorosa venditione pro pecunia. Dices, quando beneficium, verbi gratia, datur pro fundo, vinea, aut re alia immobili, cur magis res temporalis est pretium rei spiritualis, quam e converso? Hoc enim argumento utitur Imperator in illo § *Item pretium*, Institut. de Emptione et venditione, ut probet permutationem unius rei pro alia non esse venditionem, quia nihil ibi intervenit quod habeat rationem pretii, alias utraque res esset alterius pretium, quod ibi reputatur absurdum. Sed hoc, quantum ad præsens spectat, nihil refert ad mores, et ad quæstionem de nomine pertinere potest. Parum enim refert sive dicatur res spiritualis dari pro temporali tanquam pro pretio, sive e contrario dari rem spirituales ut pretium ad emendam rem temporalem; nam in idem redit, et malitiam ejusdem rationis continet. Et similiter nihil interest, sive contractus ille venditio et emptio appelletur, sive permutatio; nam moraliter et in re ipsa eandem deordinationem habent, et contractus etiam inter res temporales eandem vim habent, si partes consentiant; nam ut dicitur in leg. *Pretii*, cod. de Rescind. vendit.: *Pretii causa non pecunia numerata, sed pro ea pecoribus in solutum consentienti datis, contractus non constituitur irritus.* Quia nimirum in idem revolvitur.

4. *Debitum remissum huc spectat.* — *Item promissio remittendi.* — Quarto, hinc a fortiori constat, ad munus a manu pertinere, si quis pro re spirituali obtinenda debitum remittat, aut se remissurum promittat. Nam sine dubio id sufficit ad simoniam, ut clare supponitur in c. *Veniens*, 10, de Testib., et ibi notant Glossa, Panormitanus, et alii Doctores. Idemque sumitur ex capit. *Talia*, 8, quæst. 3, ubi id notat etiam Glossa. Et ratio est clara, quia qui remittit debitum, moraliter donat rem vel pecuniam debitam, et cui remittitur, accipit, ut dicitur in leg. 2, ff. de Calumniator., et in l. *Si mulier*, ff. de Condition. caus. dat. Item manifestum est, eum, qui dat propter remissionem debiti, non dare gratis, sed ex oneroso contractu, et commutando rem spirituales cum temporali; ergo. Unde non so-

lum quando aliquis remittit rem jam sibi debitam, sed etiam quando illam remittit prius quam debeat, vel promittit remittere pro eo tempore in quo posset deberi, quia censetur moraliter illam dare, vel promittere; unde totum id sub munere a manu continetur, talis enim est casus in dicto cap. *Veniens*, nuper citato. Et est casus expressus in capit. penultimo de Simon., ubi qui ordinat, vel ad ordinem præsentat aliquem, promissionem ab illo recipiens, quod nihil ab eo postulabit, utique in debitam sustentationem, tanquam simoniacus suspenditur, tam ordinans et præsentans, quam ordinatus, utique propter simoniam commissam in remissione futuri debiti, ex tunc promissa. Quale autem sit hoc debitum in Episcopo ordinante, vel in præsentante, non est hujus loci exponere; sed supponendum est Episcopum, si aliquem ordinet sine titulo, teneri ad alendum illum, c. *Cum secundum*, de Præb.; præsentans vero ibidem dicitur, qui ordinando titulum constituit, vel consentit ordinari ad titulum alieni beneficii, juxta cap. *Per tuas*, de Sim. Et in his casibus promissio nihil petendi simoniaca est, juxta illa jura.

5. *Titulus item sine re facit simoniam.* — Et idem est, quoties aliquis ex suis donis alteri constituit titulum, ad quem ordinetur, ab illo recipiens promissionem quod nihil postulabit; non enim tunc solum committitur peccatum indebitæ ordinationis per falsum titulum, sed etiam simonia, quia illa est præsentatio ad ordinem, et consequenter spirituali annexa, non minus quam jus patronatus; ideoque illa pactio simoniaca est, sicut esset in patrono præsentatio ad beneficium sub promissione non petendi redditus. Et ita sentit Navar., capit. 27, num. 158; et dixi in 5 tom., disp. 31, sect. 4, a n. 23, et disput. 63, sect. 4, in principio. Præterea est simile, si quis prætendens eligi in canonicum, promitteret canonicis electoribus, se remissurum dimidiam partem præbendæ; aut si volens fieri parochus, promitteret se remissurum decimas nominantibus ipsum, vel procurantibus, etc. Nam totum hoc est quædam virtualis donatio et iniqua pactio. Imo non solum, qui propria debita, sed etiam qui debita ecclesiæ, vel rapinas remittere promittit, si fiat Episcopus, simoniacus est; hic enim est casus d. cap. *Talia*, et est manifestum, quia ibi etiam est illicita pactio dandi rem temporalem pro spirituali. Et licet tunc non videatur quis sua condonare, sed aliena, tamen virtute censetur illa rapere

ad donandum, et ita munus a manu confert, licet de re aliena. Potest autem hic quæri, an solum concedere dilationem in solutione debiti, ad simoniam sufficiat. Item, an dare spirituale pro recuperanda pecunia alias debita, vel ut anticipetur ejus solutio, sit sufficiens munus a manu pro crimine simoniæ. Sed in his videtur eadem ratio quæ in mutuo, et ideo simul expediuntur.

6. *Mutuatio pecuniæ pro accipiendo beneficio utrum sit simonia.* — Quinto, ad munus a manu pertinet mutuare pecuniam pro accipiendo beneficio, vel simili re spirituali, vel e converso dare beneficium sub conditione pecuniæ mutuandæ tantum. In quo puncto videri potest dubium, an hoc sufficiat ad simoniam; communiter enim Doctores dicunt, pretium necessarium ad simoniam, esse pecuniam, aut aliquid pecunia æstimabile, ut patet ex divo Thoma, d. quæst. 100, art. 2 et 5, et ibi Soto, et aliis, et Summistis communiter, verb. *Simonia*; at qui mutuum tantum petit pro re spirituali, non pecuniam petit pro re spirituali, sed pro æquali pecunia, quam postea soluturus est; solum ergo mutuacionem petit, quæ non est aliquid æstimabile pecunia; ergo non sufficit ad simoniam. Et confirmatur, quia mutuum non sufficit ad usuram, nam qui non vult mutuare pecuniam, nisi sub conditione accipiendi mutuatum triticum, per se loquendo non committit usuram, ut supra ex D. Thoma retuli. Et ratio est, quia nihil pretio æstimabile ultra sortem petit; ergo similiter in præsentia id non est sufficiens pretium ad simoniam.

7. *Resolutio affirmativa.* — Nihilominus dicendum est, mutuum ex se esse sufficiens munus a manu ad committendam simoniam dando spirituale principaliter pro illo, seu in recompensationem et commutationem ejus. Hæc videtur esse communis Doctorum sententia, quam magis videntur ut notam supponere, quam disputare. Illam plane supponit Navarrus, in dicto cap. 23, numer. 101, in fine, dum ait non incurrere simoniam, qui Episcopo indigenti pecuniam mutat, principaliter ut ei subveniat, eumque benevolum habeat, licet mediate et remote speret, se postea aliquod spirituale beneficium ab eo esse accepturum; quod esset verum, etiamsi omnino donasset eadem intentione, ut ipse ibi docet, et constat ex dictis supra capit. 36, et in sequentibus etiam dicemus. Supponit ergo Navarrus ut indubitatum, quod si ille mutuum daret principaliter pro re spirituali, et cum pacto vel

tacita promissione ejus, esset simoniacus. Et idem repetit Navar., cons. 14, n. 6, de Sim. et in cons. 23, n. 2, ubi etiam addit, non esse simoniam petere mutuum, ab eo cum quo beneficium permutatur, ad expediendas bullas, quando nullum pactum præcessit, sed gratis postea fit, sentiens fore simoniam, si de mutuo pactum præcessisset. Idem sentit Ugolin., tab. 1, cap. 9, § 5, num. 2, et clarius affirmat Leonar. Lessius, lib. 2, cap. 20, dub. 9. Et quidem stando in jure ecclesiastico, est res clara, quia est prohibita omnis pactio in permutatione rerum spiritualium pro temporalibus; non potest autem negari quin mutuum pecuniæ vel rei æquivalentis sit quoddam temporale commodum, etiamsi pretio æstimabile non sit. Et hinc sumitur ratio, etiam stando in jure naturali, quia non minor injuria fit rei sacræ, commutando illam cum re materiali pretio non æstimabili, quam cum æstimabili, imo quodammodo major, ut supra dicebam de vili pretio; quia quo res datur pro alia minoris vel nullius æstimationis, eo vilior reputari videtur. Et confirmatur, nam quod datur cum pacto, vel sub conditione mutui, non gratis omnino datur, sed ex pacto oneroso; ergo id satis est ad rationem simoniæ. Antecedens videtur per se manifestum, quia onus mutuandi temporale est, et interdum reputatur grave. Potestque hoc optime confirmari ex leg. *Quisquis*, c. Si certum petatur, ubi qui mutat iudici, exilio punitur, *quasi emptor legum, atque provinciarum*. Itaque propter solum mutuum emptor reputatur; ergo multo magis in præsentia. Et inde sumitur alia ratio optima, quia mutuum tale reputatur moraliter, ut sufficiat ad corrumpendum iudicis animum, in hoc enim lex illa fundatur, ut ibi notat Bald., in leg. 1, ff. de Calumniar., et rationem reddit, quia illa est utilitas temporalis. Sic ergo in præsentia, licet mutuum non sit æstimabile pecunia, tamen est moraliter et humano modo multum appetibile propter utilitatem temporalem; ergo id satis est ut in materia simoniæ habeat rationem pretii, nam et sufficit ad corrumpendos animos eorum qui spiritualia dispensant, et res spiritualis vilescit, cum pro utilitate temporali commutatur.

8. Ad rationem ergo dubitandi respondetur, quod, licet in mutuo pecunia detur, integre postea solvenda, et ita illa ut sic non detur gratis, quia revera non donatur, nihilominus utilitas illa, quæ est in præsentia usu pecuniæ, aliquid est temporaliter utile, et illud si spec-

tetur ut pretium rei spiritualis, sufficit ad simoniam, licet id non sit peculiari pretio æstimabile, sed eodem quo ipsa pecunia, quia ad inordinationem simoniæ sufficit, ut dixi, illa commutatio utilitatis temporalis cum re spirituali. Nec in omnibus comparanda est usura cum simonia; nam multæ conventiones et permutationes licent in usura, quæ non licent in simonia, quia non tanta puritas et gratia requiritur in mutuo præstando, quanta in spiritualibus dispensandis, quia in mutuo non attenditur aliqua specialis dignitas, vel sanctitas talis operis, sed solum quod non est dignum peculiari pretio æstimabili pecunia ultra sortem; et ideo si nihil exigatur æstimabile pretio, etiamsi alia commoda ejusdem ordinis, et pretio non æstimabilia petantur, non est usura, ut aperte colligitur ex cap. 1 de Usur. In largitione autem spiritualium rerum consideratur præcipue dignitas doni spiritualis, quod est supra omnem temporalem æstimationem, et ideo cum nullo commo temporali permutari potest, sive illud æstimabile sit pretio, sive non.

9. *Respondetur ad interrogationes supra factas.* — Atque hinc facile est respondere ad alias interrogationes supra factas. Ad primam, dico non licere, pacto petere dilationem solutionis debiti pro re spirituali, illudque reduci ad munus a manu. Probat, quia illud est quoddam mutuum: suppono enim me teneri ad solvendum hodie debitum, et ratione spiritualis beneficii mihi concedi ut non teneam solvere per annum; ergo ex vi illius contractus mihi mutuo datur illa pecunia pro illo tempore. Item illa concessio dilationis quoddam temporale commodum est, et de se sufficiens ad corrumpendum debitorem, si sit iudex; ergo sufficit ad simoniam. Ad aliam vero interrogationem de recuperando debito, media donatione aliqua spirituali, distinguendum est. Nam si detur spirituale pro anticipata solutione debiti, sine dubio procedit eadem ratio, quia illa anticipatio vel est quædam virtualis mutuatio, vel illi æquivalet, et in ea procedunt rationes factæ, quia est utilitas temporalis, et quæ multum solet movere homines, etiamsi speciali pretio æstimabilis non sit per se loquendo. Si vero non sit anticipatio, sed rigorosa solutio rei debitæ pro tempore, in quo jam ex obligatione justitiæ solvenda est, vel quia est restitutio rei injuste sublata, quæ statim solvenda est, ibi certe minor ratio simoniæ intervenit, ut cum Angelo dixi capit. præcedenti. Quia ibi nec res petitur, nec mu-

tuatio ejus formalis vel virtualis, sed solum cessatio ab injuria inferenda, et ita non imponitur nova obligatio, sed ea quæ inerat, quod sæpe licitum est, ut infra dicemus: in illo ergo casu servanda sunt, quæ superiori capit. diximus.

10. *Pensio, quam sibi vel consanguineo reservat dans beneficium, est simonia.* — Huc spectat promissio pensionis admittendæ. — Sexto, pertinet ad munus a manu pensio imposita ei cui datur beneficium, vel collatori, præsentanti, renuncianti, vel aliter procuranti solvenda, sive ex ipso beneficio, sive aliunde, quia illa est pecunia æstimabilis, imo est promissio certæ pecuniæ solvendæ, quæ est manifesta simonia. Et ad hanc speciem spectat casus, quando Episcopus dat beneficium, reservans sibi, vel consanguineo, etc., pensionem, seu partem fructuum, exigens prius consensum, et acceptionem, ab eo cui beneficium præbet. De quo videri potest textus in cap. unie. Ut beneficia Eccles., ubi Pontifex distinguit, an Episcopus, qui dat beneficium, fructus ejus ante donationem percipiat, vel non; et si antea non percipiebat, et dando beneficium pro conditione ponit ut sibi donentur fructus: *Non est dubium* (inquit) *intercedere simoniacam pravitatem*. Et hoc membrum spectat ad præsentem casum. Addit vero ibi, quod si Episcopus percipiebat proventus beneficii, antequam illud donaret, poterit quidem id licite facere, utendo sua potestate, et sine ulla pactione, constituendo ad tempus pensionem, vel reservando fructus ad tempus pro causa justa et necessaria, et tunc conferre beneficium sic oneratum sine ullo pacto; non licere tamen, ex conventionem cum eo qui accepturus est beneficium, vel cum aliquo mediatore, illam impositionem vel reservationem facere. Quia cum consensus ejus, cui dandum est beneficium, nihil possit ad legitimam reservationem operari, præsumitur intercedere iniqua pactio, quando postulatur, ut Glossa ibi et Doctores sentiunt. Itaque aliud est reservare fructus beneficii vacantis, vel partem eorum; aliud cum alio pacisci, ut pensionem solvat, solum pro collatione beneficii. Et hoc posterius dicimus pertinere ad munus a manu, prius autem nullo modo, supposita legitima potestate reservandi fructus, quam (ut supra diximus) regulariter solus Papa habet; interdum vero licere Episcopis ad tempus in illo capit. definitur; et ibi communiter traditur et in c. *Si propter*, de Reser., in 6, ubi Glossa, verb. *Conceditur*, et in Clem. 2, de Reb. Eccles. non alien., ubi Glossa, verb. *Defensor*. Ad

hunc etiam simoniæ modum pertinentem varii casus, quos tractat Navarrus in variis consiliis, de Simonia, ut in 47, de illo beneficii pretensore, qui cum aliquo curiali convenit, ut sibi auxilium ferat ad beneficium obtinendum sub conditione solvendi illi pensionem; et in 57, de alio qui cum aulico paciscitur, ut sibi de vacantibus beneficiis statim notitiam præbeat, promittens se consensurum pensioni imponendæ in favorem ejus. Nam tunc pensio illa, vel, quod perinde est, obligatio ad illam, est pretium, et licet videatur dari pro quodam temporali obsequio, tamen quatenus per illud paratur via ad beneficium, pro ipso beneficio dari censetur. Et similes casus legi possunt in eodem, cons. 59 et sequentibus, et in Manuali, c. 23, n. 107, § *Ad septimum*.

11. Ultimo, addere possumus, sub munere a manu contineri omne donum, quod jure positivo prohibitum est dari pro re spirituali, consistens in jure aliquo habente emolumentum temporale, quod dici potest munus temporale æstimatione juris, etiamsi in se aliquid spirituale sit habens temporale annexum; ut est beneficium datum pro altero beneficio, et similia. Hoc satis constat ex dictis in superioribus de permutationibus prohibitis rerum spiritualium; nam in eis intervenit etiam aliquid per modum pretii, quod non consistit in obsequio vel officio linguæ, ut constat. Ergo si velimus in hac partitione comprehendere omnem simoniam, etiam de jure positivo, recte revocabimus hoc pretium ad munus a manu. Et confirmatur, nam illa bona servant proportionem cum externis bonis fortunæ, seu temporalibus, præsertim cum juribus, quæ incorporalia dicuntur, quæ proprie sub munere a manu comprehenduntur.

CAPUT XXXIX.

QUID SUB MUNERE AB OBSEQUIO COMPREHENDATUR.

1. *Duplex obsequium.* — *Obsequium temporale.* — Duplex obsequium distingui solet in præsentis puncto, temporale scilicet et spirituale, nec immerito, quoniam diversam habent naturam et æstimationem, et ideo etiam in præsentis puncto diversum esse debet de illis iudicium. Obsequium enim temporale dicitur omne opus hominis, quod ad usus et commoditates hominis, sive corporis, sive animæ in sua tantum naturali perfectione spectatæ, ordinatur. Spirituale autem obsequium est omnis functio spiritualis, prout a nobis explicata

est inter materiam simoniæ pertractandam. Inter quæ duo genera tanta est differentia, ut primum pretio sit æstimabile, et vendi possit pro pecunia sine ulla malitia, secundum autem sit omnino invendibile, et inæstimabile pretio; utrumque enim horum ex dictis de materia simoniæ satis probatum relinquitur.

2. *Obsequium temporale de se est sufficiens ad simoniam.* — Hinc ergo manifestum est primo, obsequium temporale, quantum est ex se, sufficiens pretium simoniæ esse posse, si in modo faciendi illud pro re spirituali, vel e converso, si in modo dandi rem spiritualem pro tali obsequio, formalis habitudo pretii supra explicata salvetur. Patet, quia sicut omnis res permanens pecunia æstimabilis, ex se est sufficiens ad pretium, juxta dicta capite præcedenti, ita omnis actio pretio æstimabilis, si pro re alia tribuatur, et secundum condignam æstimationem cum illa commutetur, habebit rationem pretii; sicut e contrario si hujusmodi actiones pro pecunia vendantur, habent rationem mercium, et ita per locationem et conductionem suo modo venduntur et emuntur, ut supra dictum est. Sic ergo dubium non est, quin tale obsequium possit veram rationem pretii subire, si pro re spirituali obtinenda per se fiat et offeratur, vel e converso poterit habere rationem rei venditæ pro re spirituali subeunte rationem pretii, si pro obtinendo tali obsequio res spiritualis tradatur. Nam hæ denominationes pretii et mercis, inter res quæ permutantur, quando propria pecunia non intervenit, reciproca esse possunt ut dixi, et ex intentione contrahentium pendere potest unius vel alterius applicatio ad rem unam, potius quam ad aliam. Unde etiam dubium non est quin dare spirituale donum propter obsequium temporale sub hac formalitate spectatum, sit simonia, quia hoc clamant omnia jura supra allegata, et ratio naturalis, quæ ex dictis oritur, id convincit, suppositis principiis statutis de malitia simoniæ, nam illa est vera venditio, seu conditio, seu commutatio rei temporalis pro spirituali. De hoc ergo nulla est controversia, sed propter usum et casus morales oportet exponere, quando et quomodo possint obsequia hæc fieri, et spiritualia obsequentibus præstari sine labe simoniæ.

3. *Non ita spirituale.* — Secundo, de obsequio spirituali est etiam certum, illud secundum se spectatum et ex natura sua non posse esse pretium rei spiritualis ad simoniam sufficiens, quia supra ostensum est, in commuta-

tione rei spiritualis pro alia spirituali, non committi simoniam, ac subinde rem spiritualem datam pro altera spirituali, ut sic, ex se non esse pretium simoniæ. Obsequium autem spirituale eamdem conditionem et dignitatem quoad hoc habet, quam aliæ res spirituales, et ideo natura sua non est æstimabile pretio, ideoque supra dictum est sine simonia vendi non posse pro re temporalis. Ergo e converso in præsentis, quamvis pro alia re spirituali fiat, vel aliquid spirituale donetur ut tale obsequium fiat, et pro illo, etiam sub expressa conditione et pacto, non est simonia ex natura rei; ergo nec tale obsequium ex se habere potest rationem pretii simoniæ respectu alterius rei spiritualis. Et in hoc etiam nulla est controversia. Quia vero jure ecclesiastico multæ commutationes inter spiritualia prohibita sunt, ut simoniæ, ideo necessarium est exponere quando et quomodo committi possit simonia propter obsequium spirituale impositum, vel solutum per retributionem aliquam spiritualem; nam tunc illud obsequium habebit rationem pretii ad simoniam sufficientis saltem ex jure positivo. Hæc ergo duo a nobis exponenda sunt.

4. Ulterius vero advertendum est, duobus modis posse beneficium (de hoc enim semper loquimur, quia frequentius accidit; cum proportionem vero idem est de reliquis spiritualibus donis) dari propter obsequia: primo, propter præcedentia obsequia; secundo, propter sequentia, seu imponendo onus alicujus obsequii in futurum. Potestque rursus tale opus adungi ipsi beneficio, vel potius beneficium annecti oneri tanquam officio propter quod datur, ut propter legendam grammaticam, vel theologiam, vel ad concionandum. Vel potest imponi ipsi personæ, dando illi beneficium cum onere et obligatione faciendi tale obsequium, ad quod ipsum officium non obligat, ut ad docendum, vel concionandum, etc.

5. *Prima conclusio.* — Dico jam primo: dare et accipere beneficium spirituale propter obsequia et beneficia temporalia jam facta, in eorum recompensationem, et quasi solutionem debiti et obligationis ex justitia, ad condignam mercedem tribuendam, simonia est; moveri autem ex hujusmodi servitiis ad dandum beneficium gratis, et ultra omne debitum, non est simonia. Est communis et clara ex D. Thom., dicta q. 100, art. 5; Soto, lib. 9, quest. 7, art. 3; Viet. supra, n. 36; Adrian., d. Quodlib. 9, artic. 2, et aliis Theologis, 4, d. 25; Gloss., in cap. *Cum essent*, de Simon.,

quam ibi Panormitanus et alii approbant. Item Glossa, in cap. *Sunt nonnulli*, 114, 1, quest. 1, ibidem probata ab aliis. Patetque prima pars, quia tunc datur beneficium in solutionem ejusdem debiti temporali; diximus autem præcedenti capit. esse simoniam dare beneficium pro remissione debiti pecuniarii; ergo idem est in præsentis; parum enim refert quod tale debitum resultet ex obsequio, nam tandem in pecuniarium resolvitur. Unde colligitur obiter nihil referre, quod talia obsequia fuerint honesta vel turpia, sed pensandum esse an ex illis orta fuerit vera obligatio justitiæ ad condignam compensationem temporalem, quia tunc proxime datur beneficium ad extinguendum temporale debitum, et ideo impertinens est, quod ex honesta vel turpi radice duxerit originem. Unde obiter addo, idem esse dicendum, licet obsequium a quo orta est obligatio, fuerit spirituale, si debitum inde resultans est de dando competenti stipendio sustentationis; ut, verbi gratia, Episcopus habet vicarium ad spiritualis jurisdictionis usum, cui teretur dare singulis annis competens salarium; nihil tamen confert per aliquot annos, et postea dando illi beneficium, vult liberari omni debito; plane simoniam committit, quia debitum illud, licet ortum fuerit ex ministerio spirituali, jam est mere temporale, et pro illius remissione datur beneficium.

6. Secunda vero pars probatur ex dictis, c. 36, de consanguinitate; nam tunc obsequia non habent rationem pretii, sed solum conciliant benevolentiam, a qua procedit gratuita beneficii collatio; ergo. Declaratur, nam Episcopus conferens hoc modo beneficium famulo, nihil recipit ab ipso pro beneficio; si enim aliquid reciperet, maxime obsequium; sed hoc non, quia, ut supponitur, vel nihil ratione illius debet famulo, quia illi convenientem sustentationem et stipendium dedit, vel, si aliquid debet, non intendit liberari ab illo debito per collationem beneficii, alioquin non intenderet gratis et ex benevolentia dare, ut in casu supponitur. Quapropter, ut hic modus conferendi beneficium propter obsequia locum habeat, moraliter loquendo, necessarium est ut talis famulus habeat a patrono justam recompensationem temporalem suo servitio proportionatam; tunc enim sine ullo scrupulo simoniæ datur beneficium famulo, quia datur ultra omne debitum justitiæ, ac subinde gratis; nam, licet gratitudo aliqua, vel amicitia, seu benevolentia ex servitio familiari conciliata intercedat, non tollit ratio-

